
Dr. Ivo Pilar

— oris života i djela

Dr. Ivo Pilar, odvjetnik, politički geograf, socijalni psiholog i političar, rodio se 19. lipnja 1874. u Zagrebu u obitelji sveučilišnog profesora i akademika dr. Gjura Pilara (1846.—1893.). Majka Klementina (1856.—1877.) bila je kći uglednoga hrvatskog gospodarstvenika Đure Crnadka (1820.—1908.), suutemeljitelja osiguravajućeg društva »Croatia«. Stric Martin (1861.—1942.) bio je glasovit arhitekt i akademik. Najmlađi stric Stjepan Božo (1865.—1940.) bio je general austro-ugarske vojske, a najstariji stric Ivan (1851.—1929.) živio je u Brodu na Savi. Ivina supruga Jelena (1882.—1964.) bila je kći Adalberta Sheka pl. Vugrovečkog (1851.—1933.), šefa Odjela za pravosuđe Zemaljske vlade u Sarajevu i privatnog docenta na Sveučilištu u Beču.

Ivo Pilar je u rodnom gradu pohađao pučku školu i klasičnu gimnaziju. U Beču je završio jednogodišnji trgovački tečaj na Visokoj školi za vanjsku trgovinu i studij prava. Na Sveučilištu u Beču postigao je akademski stupanj doktora prava. Pravno obrazovanje upotpunio je u Parizu na École de Droit. Nakon završetka studija radio je kao tajnik dioničkog društva za željeznu industriju »R. Ph. Wagner« u Beču, a potom kao tajnik Zemaljske banke u Sarajevu. Neko vrijeme bio je službenik kod sudbenog stola u Sarajevu te odvjetnički perovođa. Poslije pet godina provedenih u Sarajevu otvorio je 1905. odvjetničku pisarnicu u Tuzli, gdje je živio sve do 1920. kada se zbog političkih pritisaka i osobne ugroženosti vratio u Zagreb.

Početkom XX. stoljeća aktivno se uključio u politički život i bio jedan od suorganizatora Hrvatske narodne zajednice, najutjecajnije društveno-političke organizacije bosanskohercegovačkih Hrvata do 1918. godine.

Kao politički angažiran publicist dr. Pilar je objavljivao na njemačkom i hrvatskom jeziku, često pod pseudonimima (Zajedničar, Dr. Juričić, L. von Südländ, Florian Lichtträger).

U političkom djelovanju i publicističkom angažmanu Pilar je do završetka Prvoga svjetskog rata tražio rješenja za koja je držao da će najbolje osigurati uvjete gospodarskoga, kulturnog i političkog života Hrvata u srednjoeuropskom civilizacijskom krugu, odnosno unutar granica tadašnje Austro-Ugarske Monarhije. Svoje poglede o rješenju hrvatskoga pitanja iznio je u knjizi *Die südslawische Frage und der Weltkrieg*, objavljenoj u Beču pred sam kraj rata.

Nakon nestanka Monarhije s političkoga zemljovida Europe i uspostave versailleske tvorevine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca/Kraljevine Jugoslavije, Pilar je zbog političkih stajališta, odnosno neprihvatanja jugoslavenske države i traženja načina za ostvarenje hrvatske državne samostalnosti, bio nepoćudan novim vlastodržcima i protiv njega je pokrenut montirani sudski proces. Zajedno s dr. Milanom pl. Šufflayem (1879.—1931.), znanstvenikom i pravaškim političarem, optužen je i osuđen na uvjetnu kaznu zatvora za djelo veleizdaje. Nakon ubojstva Stjepana Radića (1871.—1928.) u beogradskoj Narodnoj skupštini i uvođenja osobne diktature kralja Aleksandra I. Karađorđevića (1888.—1934.), Pilar stupa u vezu s hrvatskim oporbenim političarima, prvenstveno iz redova tada privremeno zabranjene Hrvatske seljačke stranke, pod vodstvom dr. Vladka Mačeka (1879.—1964.).

Pilar je bio član više građanskih udruga među kojima se posebno ističe Družba »Braća hrvatskog zmaja«.

Pilarov interes za različite probleme društvenih znanosti našao je odjeka u njegovim brojnim radovima iz politologije, povijesti, prava, geopolitike, socijalne psihologije, povijesti religija (zoroastrizam i bogumilstvo), teorije umjetnosti (secesija) i dr. Uslijed nepovoljnih političkih okolnosti u monarhističkoj i komunističkoj Jugoslaviji međutim njegovi multidisciplinarni pionirski istraživački prinosi, koji se ponajbolje vide u knjizi *Borba za vrijednost svoga »ja«* (Zagreb, 1922.), ostali su do danas skriveni od očiju kako hrvatske tako i svjetske intelektualne javnosti.

Dr. Ivo Pilar pronađen je 3. rujna 1933. mrtav u svojem stanu u Zagrebu. Njegova prerana smrt do danas je ogrnuta velom tajne.

Od početka devedesetih godina prošloga stoljeća Institut društvenih znanosti iz Zagreba s ponosom nosi ime dr. Ive Pilara.